

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10/40 K, za pol leta 5/20 K, za četrto leta 2/60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrto leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. — Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati. Enostopna petit-vrstica, (širina 72 mm) za izhaja vsako sredo in soboto. enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru. Posamezna številka 10 v.

Trgovinska pogodba s Črnogoro.

Trst, 3. avgusta.

»Hvala bogu, da so avstrijski politiki enkrat uvideli potrebo, da pride do ugodne trgovinske pogodbe s Črnogoro. Moramo reči, da se skoraj vsa uvozna trgovina v Črnigori nahaja v italijanskih rokah, Avstrija pride torej s svojo trgovinsko pogodbo — prepozno. Po navadi!...«

Tako piše »Edinost« v svoji številki z dne 29. julija med drugim o vprašanju trgovinske pogodbe med Avstrijo in Črnogoro.

»Edinost« ima prav: Avstrija prihaja pozno, če ne res prepozno. Toda »Edinost« je pozabila povedati, kako se je to zgodilo, da prihajamo, ko je že ura odbila. Pozabila je vprašati, kdo je kriv, da se je tako zgodilo. Ali pa nalašč ni vprašala, da jej ne bi bilo treba dati odgovora, s katerim bi morala udariti svoje lastne patrone. Ker pa stvar ni tako brezpomembna in ker tiči v Edinostinem »hvala bogu« lepa porcija hinavščine, moramo mi vprašati: Kdo je kriv?

Potrebo trgovinskih pogodb ne le s Črnogoro, ampak z vsemi balkanskimi državami in z zunanjimi državami sploh, so avstrijski politiki že davno uvideli. Vpraša se le, kateri avstrijski politiki? Lahko se reče, da se ni nobena stranka v Avstriji toliko poganjala za dobre trgovinske pogodbe kolikor socialna demokracija. Če je »Edinost« res političen list, tedaj bi morala biti kolikor toliko informirana, koliko shodov po vseh krajih države je soc. dem. stranka priredila radi tega, koliko člankov se je o tem spisalo po socialističnem časopisu, koliko utemeljenih in obrazloženih predlogov so podali soc. dem. poslanci o tej zadevi v državnem zboru. In če bi imela socialna demokracija v parlamentu večino, bi morale biti že davno sklenjene vse potrebne trgovinske pogodbe.

Toda kako je z meščanskimi politiki avstrijskimi? Pred vsem — kako je s slovenskimi? Da so vsi agrarci, nemški in slovanski, zagriženi nasprotniki vsake pogodbe, po kateri bi imel priti le funt mesa ali le liter pšenice v Avstrijo, je tako znano, da ni treba več pripovedovati. Trgovinske pogodbe pa imajo seveda namen, omogočiti trgovino ne le Avstriji, ampak tudi tistim državam, s katerimi jih sklepajo. In če trgujejo balkanske države poglavito z agrarnimi produkti, je nezmisel, zahtevati od njih pogodbe, ki jim prepovedujejo uvoz mesa in žita v Avstrijo. Morda se »Edinost« še spominja na besno kampanjo, ki so jo vodili agrarci vseh narodov v parlamentu in izven parlamenta proti takim pogodbam? In morda jej je znano, da so slovenski klerikalci, katerim se je pridružil tudi par liberalcev, stali v tem boju popolnoma na strani agrarnih odeduhov?

Toda slovensko večino v parlamentu zadene še druga krivica. Če napno uredniki »Edinosti« svoj spomin, se bodo nemara domislili, da je imel pooblastilni zakon priti lani po leti na dnevni red državnega zbora. Pooblastilni zakon je imel vladi dovoliti, da sklene trgovinske pogodbe. Toda kaj se je zgodilo lani meseca julija? V odločilnem trenutku je nastopil dr. Šušteršič, da je »državni zbor izčrpal svoje naloge« in ker ga ni Bienenroth hipoma poslal na počitnice, se je začela slovenska klerikalna obstrukcija. Državni zbor je bil potem res poslan domov in — pooblastilni zakon je visel v zraku, z njim pa seveda trgovinske pogodbe.

Je že res, da je Črnagora most do Albanije. To razume vsako politično dete in res je tudi, da so to razumeli na Italijanskem. Če pa je vsled malomarnosti Avstrije prišla trgovina v italijanske roke, naj blagovoli »Edinost« to povedati svojim ljudem, pa ne slepomišliti s splošnimi izrazi, ki ne povedo

ničesar. Večina balkanskih držav je slovanska, »Edinost« in njeni patroni so tudi polni slovanstva — na jeziku. Ampak da med Avstrijo in slovanskimi državami na Balkanu ne pride do ožjih zvez, so največ krivi ravno slovanski poslanci, ki marširajo na čelu pri vsaki protiljudski, protiindustrijski, agrarno izkoriščevalni akciji. Tako je in nič drugače.

F. N.

Z glavne skupščine učiteljev.

Zdi se nam, da je brutalni nastop kranjskega klerikalnega deželnega odbora in slovenske klerikalne stranke vendar nekoliko dregnil slovensko učiteljstvo, med katerim se je nekaj časa pojavljala že jako žalostna pobitost in apatija. Stvar je s človeškega stališča pač umljiva. Slovensko učiteljstvo je bilo zapuščeno, ko so vladali liberalci. Brez podpore stranke, kateri je dolga leta zvesto služilo, si ni moglo, ali si vsaj ni znalo utrditi pozicije. Ko je potem prišla klerikalna poplava in so Lampeti javno izdali parolo: Učiteljem nobenega beliča, dokler ne pokleknejo pred klerikalizmom, — so se začeli slabejši značaji majati in kmalu so se klerikalci lahko pobahali, da se množe člani Slomškove zveze. Marsikdo je takrat prodal svoje prepričanje za boljšo službo in Cankarjevi »Hlapci« so dobili najaktualnejšo vrednost.

Vpričo demoralizacije, ki se je tu pojavljala, ni bilo čudno, da se je marsikateri pogum ustrašil. Marsikomu, ki je prej videl eno samo pot do cilja, so se začele megliti prepletajoče se steze pred očmi, pa ni več vedel, kam bi stopil. Malodušnost je grozila vsepovsod.

Po glavni skupščini »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«, ki se je vršila v nedeljo v Novem mestu, bi se dalo sklepati, da je ta doba potrtosti premagana. Če so neznčajneži odpadli, ni obžalovati

tega. Boljša je majhna zvesta kakor pa velika nezanesljiva vojska. Večina učiteljev, ki je zbrana v »Zavezi«, sicer ne stoji politično na stališču, ki je po našem prepričanju edino umestno za proletarske sloje, katerim nedvomno pripadajo tudi učitelji. Število učiteljev socialno demokratičnega mišljenja med Slovenci je pičlo; med ostalimi je v političnem oziru mnogo, premnogo nejasnosti. Vendar se mora v žalostnih razmerah, ki so zavladele na Slovenskem, pozdraviti že dejstvo, da se kaže v »Zavezi« vsaj pogum in da je med učitelji nekaj jedra, ki se zna vsaj upirati klerikalni vabi in klerikalnemu teroru. To je vsaj pogoj za bodoče izboljšanje razmer.

Sedaj so učitelji v defenzivi. V tem položaju je kazala skupščina »Zaveze« dobra znamenja. Za aktiven boj je seveda treba še nekaj družega; to je povedal že socialistični govornik na znanem učiteljskem shodu v »Mestnem domu«. Treba jim je bojovne organizacije; treba jim je organizacije, ki omogočuje posamezniku požrtvovalnost in neustrašnost v boju. Kadar bodo učitelji imeli še to, bodo lahko zapustili defenzivo in nastopili ofenzivo. Takrat šele se bo lahko govorilo o pravem boju in takrat šele bodo smeli pričakovati uspehov.

Kakor se nam poroča, je skupščina sprejela sledeče resolucije:

I. Z ozirom na razsodbo državnega sodišča na Dunaju, ki je pripoznalo utrakvistične šole kot protiuslavne,

a) naproša naučno ministrstvo, naj deluje na to, da se povsod, kjer se nahajajo slovenske večine, odpravijo take šole, da se ne dela še nadalje krivica slovenskemu šolstvu;

b) pozivlja vse prizadete občine, da tudi same poskrbe za reformo šolstva v tem smislu;

c) se obrača do slovenskega učiteljstva, da gre v tem oziru občinam na roko in da tudi samo širi smisel za tozadevno reorganizacijo.

II. Opiraje se na člen XIX. drž. osnovnega zakona, se obrača do šolskih oblastev

LISTEK.

Klerikalizem na Španskem.

Kolikor jim le dopušča njihova iznajdljivost, se trudijo klerikalci po svojem časopisu, dopovedovati svojim ovčicam, da je na Španskem cerkev preganjana, vera tepšana in da se ne godi v deželi nič drugega kakor sam božji rop. Kdor le količkaj pozna klerikalce, ve pač dobro, da se jim sme najmanj takrat verjeti, kadar najbolj stokajo. O boju proti veri sploh ni govora na Španskem, kar se lahko spoznava že po tem, da podpirajo Canalejas tudi zmerni katoličani. O dosedanjem položaju pa nas jako dobro poučuje bivši katoliški duhovnik don José Ferrandiz v svoji knjigi »Današnja Španija pod jarmom papeštva.«

»Ko je Alfonso XII. po desetletnem vladanju 25. novembra 1885. predčasno umrl — pravi Ferrandiz — je bilo vse pripravljeno za povratak absolutizma. Komaj je videl vatican na prestolu po avstrijskem načinu pobožno ženo, ko je z novo silo prišel vijak svoje moči. Pred seboj je imel 16 let nedeletnosti bodočega vladarja, ki so se dala izrabiti.

V prvih letih regentstva in sredi navidezni uspehov psevdoliberalizma (popačena splošna volilna pravica in vpeljava civilnega zakona, ki je bil omejen na to, da je moral biti sodnijski uradnik navzoč pri poroki in jo zabeležiti) in ob ogromni nepoštenosti

Sagastovih ljudi ni cerkev pozabila skrbeti zase. Prišel je leta 1889 takozvani zakon Alonsa Martinez, kateremu se je dodalo nekoliko priveskov »velikega demokrata« Canalejas, s katerim je mrtva roka dobila pravico, razširjati svojo posest z nakupom in dedščino, ali pa jo poljubno prodajati. Isti psevdoliberalni minister Alonso je dne 5. decembra 1888. izdal naredbo, ki se je pozneje 1. 1891. razširila z naredbo konservativnega Villaverde in dogovorila s »sveto stolico.« Z njo se je španskim kraljem vzela za prihodnost pravica imenovanja duhovnikov. Zdaj ni bilo onim, ki so se potegovali za višje duhovniške službe, nič več vpraševati za državo in krono, ampak bilo je dovolj, če so bili pri vaticanu dobro zapisani. Sedaj je skoraj ves visoki kler sestavljen iz karlistov, iz sovražnikov dinastije in enotnosti države. Na cerkvene redove in na sveto stolico so zopet začele deževati dedščine. Vatikani je naložil pobožnim družbam le en pogoj, ob katerem bo pospeševal njih povratak v Španijo: Skrbeti imajo le zato, da se spominjo vdani jim ljudje v svojih testamentih tudi papeža. In tako dobro so izvršili ta nalog, da je papež danes eden prvih veleposestnikov na Španskem, da ima tukaj ogromno, davkov in davščin prosto premoženje, katero upravlja cela vojska uradnikov, stoječa pod vodstvom karlista marquez de Cubas. Jezuiti pa so se posluževali svojega posebnega sistema, da so angleške ali francoske slamorezce ali pa uboge laiške brate, ki umivajo krožnike v konventih, označevali

kot dediče ogromnih premoženj, da bi dedščine zavarovali za slučaj bodočih izprememb v španskem zakonodajstvu. Neki madridski laiški brat, Juan Roon, je še nadalje veljal za univerzalnega dediča grofic in vojvodkinj, ki ga niso videli nikdar v življenju. Ogromno premoženje vojvode de Pastrana je na ta način prešlo v roke jezuitov. To premoženje se je cenilo na 65 milijonov. Zadnja lastnica je umrla v hiši znancev, ki so jo bili sprejeli iz usmiljenja. Prosila je, da bi jej dali stanovanje na kateri njenih prejšnjih posestij, ki so se med tem izpremenile v samostane, ali dobri padres so odklonili njeno prošnjo. Vojvodinja de Pastrana je imela nekoč tudi neko Rubensovo sliko. Jezuitje so dejali, da je slika nedostojna in ona jim je dovolila, da jo smejo uničiti. Na to so jo prodali v Parizu za tristo tisoč frankov. Tudi vdove Rivadedeve, Epalza, Vallejo in druge so jim zapustile neverjetne svote.

Drugi redovi so šli za tem, da jim vrne država nekdanje konvente, ki so se rabili za javne namene. In res se jim je posrečilo v kratkem času zopet dobiti velik del nekdanje posesti, kjer so se zopet lepo po domače uredili. Celo že prodano imetje so zopet zahtevali in večkrat se jim je posrečilo dobiti posest ali njeno vrednost. Takozvane nune de Vallecas v Madridu so dosegle, da so se jim vrnilo vrednosti mnogih milijonov. In škofije, bratovščine, kapiteljni in druge verske družbe seveda tudi niso ostale lene. Nastal je popolnoma nov poklic: »Agentje za posredovanje povračil cerkvi.« Takozvani

upniki so stopili v zvezo s temi ljudmi in so se z njimi zmenili za gotove odstotke, če se jim posreči proces za povračilo. Agenti so zopet bili v zvezi z visokimi državnimi uradniki, vplivnimi politiki ali tudi z vplivnimi damami in so znali tako uspešno nastopati, da so se v finančnem ministrstvu nazadnje vendar ustrašili ob milijonih in milijonih, ki so se na ta način pretakali iz državnega zaklada v cerkveno bisago. Obstanek teh čudnih agentur je tudi neki proces v javnosti osvetlil. Toledski škof Sancha se je branil nekemu jenaro Montonu izplačati dogovorjeni delež 32.000 pezeta za tako mešetarsko kupčijo. Monton je tožil in nastal je seveda ogromen škandal. Mešetar je izgubil proces, ker škofje v takih slučajih seveda vedno zmagujejo. Na ta način je prišel sicer še marsikateri agent ob svoj denar.

Pri mnogih takih kupcijah in dedščinah igra pa tudi lepota nekaterih nun, ki so bile v ta namen od svojih predpostavljanih posebnou poučene, znatno vlogo. Tako se je tajalo špansko bogastvo in pretakalo v cerkvene blagajne. In vendar ni mogla vsa potrpeljivost, ki jo je kazala monarhija, preprečiti, da so redovniki v svojih pridigah napadali kraljestvo kot nepravno in govorili o roparjih prestola. Posebno jezuiti so vladarstvo silovito psovali in neznanstvo obrekovali. Dejali so celo, da ne sme noben pošten duhovnik prestopiti praga kraljevske palače, ki zasluži — češ da je liberalna! — cerkveno prokletstvo. Kako veliko je bilo torej začudenje vseh pobožnih, menihov in

v obmejnih deželah kakor do onih na Kranjskem,

a) da prično nemudoma s slovenskim uradovanjem in da se v slovenskih okrajih uvede slovenski občevelni jezik za vse šolske zadeve;

b) pozivlja vse slovensko učiteljstvo, da tudi samo dosledno rešuje vse uradne zadeve v slovenskem jeziku, da tako samo prične praktično proizvajati narodno enakopravnost, ki nam je zajamčena po zakonu; isto velja tudi glede občevelnega jezika pri uradnih konferencah. —

III. Obžalovati mora, da se je izdal odlok, da bi se pri uradnih konferencah ne smelo razpravljati o stanovskih zadevah,

a) ker se s tem lahko v posameznih slučajih onemogoča temeljitost rešitve katerega pedagoškega vprašanja, ki je v tesnem stiku s stanovskimi razmerami;

b) ker se s tem krivično omejujejo pota do izvedbe upravičenih zahtev učiteljstva;

c) pozivlja vse prizadeto učiteljstvo, da se v stanovskih organizacijah peča v prvi vrsti s stanovskimi zadevami in zahtevami in da naj vsaj samo ne omalovažuje lastnih težej, zahtev in stanovskih aktualnih vprašanj, ki potrebujejo rešitve, ampak se tembolj posveti temu delu v svojih kroških in okrajnih učiteljskih društvih. —

IV. Obžalovati mora nekonsekventno postopanje pri oddaji učiteljskih služb od strani nekaterih šolskih oblastev,

a) ker je to na kvar šolstvu;

b) ker se na ta način dela očita krivica mnogim učiteljem in se pospešuje demoralizacija;

c) ker nam je ob nadaljnjem takem ravnanju pričakovati še večjega pomanjkanja učnih oseb. —

V. Protestirati mora proti zlorabi discipliniranja in premeščanja iz službenih ozirov, ker se je izkazalo:

a) da so ta premeščanja inscenirana od raznih političkih faktorjev, torej nimajo stvarne podlage;

b) da se pri tem nalašč napačno tolmači § 54. drž. šol. zak. in § 118. dokončnega šolskega in učnega reda;

c) da se ta premeščanja izvrše v največjih slučajih na kvar šolstvu, proti želji ljudstva in proti načelom pedagogike. —

VI. Pozivlja poklicane oblasti, da obratno, kar se zahteva od učiteljskega osebja v smislu § 54. drž. šol. zak., tudi one ščitijo kratenje ugleda učiteljskega stanu, in opozarja:

a) na organizovano gonjo, ki se je začela zoper učiteljski stan in zoper šolstvo — torej proti uradnim osebam in proti naredbi, ki jo je ustanovil drž. šol. zakon;

b) opozarja na posledice, ki jih pri tem trpi ves učiteljski stan in šolstvo sploh;

c) opozarja, da uživa učiteljstvo v smislu § 118. dokončnega šolskega in učnega reda polno zakonito varstvo oblastev.

VII. Pozivlja vsa šolska oblastva, da zakonito ščitijo šolstvo in učiteljstvo. Obrača se obenem do slovenske javnosti, naj tudi ta brani te interese, ker niso samo naši interesi, ampak so tudi interesi ljudstva. —

VIII. Na podlagi vsega, kar se zadnji čas dogaja in se ne strinja z zakonitimi določili, se sestavi spomenica, ki se dopošlje naučnemu ministrstvu in šolskim oblastvom ter se objavi javnosti. . . . Toliko za danes o skupščini. Kar se tiče posameznih sklepov, se še zmenimo o njih.

duhovnikov, ko se je nekega dne čulo, da so jezuiti z blagim smehljajem stopili v kraljevske palače! Česa so iskali tam? Prišli so le izročiti malemu kralju, ki je komaj znal hoditi, kolajno »Posvečenega Srca« in ga zapisal v listo Jezusovih viteзов. Sicer niso hoteli ničesar. Res da niso od tega časa nikdar več zapustili palače, vendar pa, vsaj če so bili med seboj, niso opustili zmerjanja in psovanja.

Tako je prišlo leto 1895. z zadnjim ministrstvom Canovas, ki je bil zdaj že premaganec klerikalizma. Kamoristi so z večjo silo kot kdaj delovali na to, da pribavijo cerkvi popolno nadvlado nad monarhijo. Nastal je načrt, po katerem se je imel izvesti absolutističen »Staatsstreich«, razbiti nacionalna enota in vladati s klerikalnim programom Nozedalovim. Dvoje strank naj bi se izmenjavalo na vladi: Integristična in katoliško-konservativna pod Silvelo. Izvršujočo roko naj bi bil predstavljal general Polavieja, mračnjak, ki so ga bile dame potisnile v vlogo krščanskega junaka, ne da bi bil imel v sebi le iskro vere in religije. Toda vati-kanu kakor madridski kraljevski hiši je bil enako všeč. Človek močnega talenta bi bil na obeh mestih sumljiv, ker bi se zdel nevaren. . . . V vodilnih krogih Španije se lahko dolgo išče z Diogenovo svetilko, pa se ne bo našel ne en mož, ne ena žena velikega duha med onimi, ki služijo monarhiji.

Jezuitizem je s tem načrtom združeval tudi namen, zvaliti odgovornost za klerikalno reakcijo na krono. Res se je med množicami španskega prebivalstva vkoreninilo prepri-

Politični odsevi.

* Barona Bienertsa bo prestolonaslednik nadvojvoda Ferdinand s svojo soprogo obiskal v njegovem letovišču v Iglu na Tirolskem. Nemško meščansko časopisje piše o tem posetu na dolgo in široko in hoče dokazati, da je Bienertsov položaj »zgoraj« brezpogojno zavarovan. Kako neki se to zdi lojalnemu »Slovencu«?

* Pododsek za socialno zavarovanje je koncem zadnjega tedna prekinil svoje razprave do srede septembra. Na zadnji seji je soc. dem. poslanec Eldersch predlagal, da se ima zastrupljenje s svinčeno šteti za nezgodo v obratu. Meščanski poslanci se niso mogli zediniti o tem predlogu pa so ga odgodili.

* Dispozicijski fond je tajen sklad vlade, iz katerega pita tisto časopisje, ki jej služi. Sprejemati podpore iz dispozicijskega sklada pomeni torej prodajati vladi svoje pero in svoje mnenje. Torej je zlasti nad vse jasno, da ne more take podpore sprejemati noben list, ki hoče biti neodvisen. Za zelo neodvisne pa hočejo veljati radikalni Nemci, ki so »radi osebnega nasprotja voditeljev razdeljeni v dvoje frakcij: V »vsenemce« in »vzhodne Nemce« Enim poveljuje Wolf, drugim pa Schönerer. Da sta si tudi lista obeh skupin v laseh, je naravno. Schönererjev »Allddeutsches Tagblatt« je že večkrat očital Wolfovi »Ostdeutsche Rundschau«, da je podkupljiva, vsled česar je bila ta seveda zelo razburjena. Pred kratkim sta se srečala glavna urednika obeh listov v lovski razstavi in tu so se redakterji Greinzu od »Ost. R.« po neprevidnosti izmehnile sledeče besede: »Zagotavljam Vam, da ne dobivamo od nikogar, izvemši iz dispozicijskega fonda, podpore.« Nasprotni urednik mu je segel v besedo: »Podkupnine ste hoteli reči!« Greiz, je odgovoril: »To je vendar le podpora, saj objavljamo zato poročila.« (Seveda! Le kakšna poročila?) Da se ne bi reklo, da so nemški radikalci le zaradi tega glosovali za dispozicijski sklad, je pa omenil drug dnevniki »Ost. R.«, neki Wichtl: »Verjemite mi, da ni to nikomur tako neprijetno kakor meni, ampak naši poslanci ravnaajo tako le zaradi tega, da morejo Pacherja kandidirati za nemškega ministra rojaka.« Kdor ne ve, kaj je politična korupcija, se lahko nauči iz takih slučajev.

* V Poštorni so občinske volitve razpisane. Četrty razred voli dne 16. septembra. Pri volitvah se bo pokazalo, če so volilci v Poštorni tudi taki figamožje kakor onih 12 obč. svetovalcev, ki so odložili mandate in s tem povzročili razpust občinskega odbora.

* Hrvaški sabor bo na vsak način razpuščen. Ban dr. Tomašić hoče nove volitve; koalicija pravi, da jih hoče tudi ona. Ampak v tej slogi je vendar velika razlika. Tomašić misli s volitvami iz sabora pometati vse tiste, ki niso brez vsakega pogoja pripravljeni služiti mu; koalicija pa upajo, da pridejo zopet v sabor kakor so bili sedaj v njem in da tako še povečajo svoj ugled. Sicer se pa o koaliciji pravzaprav že ne more več govoriti. Hrvaška stranka pravi, ki je najmočnejša v koaliciji, je že sklenila, pozvati ostale koalirane hrvaške stranke, da se z njo strnejo in ban je s tem baje zadovoljen. Torej bo to nova vladna stranka in banova skrb bo, da bodo po volitvah v njej le taki ljudje, s katerimi bo lahko delal, kar

čanje, da prihaja iz kroga prestola ideja, vpogniti Španijo pod rimski jarem. Nastop jezuitov je bil zelo enostaven. Bilo je le treba ločiti osebe kraljevske obitelji od občinstva in od duše naroda ter jim vsiliti mnenje, da je narod sam tako fanatičen, da se more monarhija obdržati le z dokazi lastnega fanatizma. Na drugi strani pa se je posrečilo dvorski družbi, zlasti ženskemu delu, vlti vsemu svetu, predvsem strankarskim in političnim voditeljem misel, da je le z neumornim izražanjem plamtečega klerikalizma mogoče prikupiti se kroni. Kraljevska obitelj je ubogala vsak migljaj, ki se je dal spoznati iz držanja njenih dvorjanikov in iz te popustljivosti izvira pomanjkanje popularnosti kraljevske obitelji in krone. Narod kaže s prsti na kraljevsko palačo in pravi: »Tam je podružnica Vatikana.« In resnica je, da se tam ne trpi nihče, kdor ni overovljen od vatičanskih ljudi, ki napolnjujejo palačo.

Vzrok vojne na Kubi je tičal v španskem kolonizacijskem sistemu. Toda vojno na Filipinih so povzročili Frailes (španski menihi). Oni so bili tam prelati, župniki in sploh vsega mogočnega gospodje in gospodarji. Uradnik, ki ni bil vosek v njihovih rokah, se je poslal nazaj na Španjo. Bil je na otokih pač tudi domač kler. Ta pa je bil obsojen na večno podrejenost in je bil tako pod bičem župnika in menihov, da so se mesli drzniti domače pomožne duhovnike tepsti in klofutati vpricho zbrane občine. Fraile je tam nastopal kot pijanec, igralec, jezno-rit in brutalen tiran, kot pohlepnež, ki si je sestavljal harem iz hčera ubogih družin in

bo hotel. To gre torej vse kakor po loju za Tomašića in Khuena.

* Ogrski državni zbor je imel v soboto zadnjo sejo in se je odgodil do 27. septembra.

* Mirovnemu kongresu, ki je zadnji teden zboroval v Štokholmu, je tudi italijanski ministrski predsednik Luzzatti poslal brzopogojen pozdrav, v katerem je izrazil živahno željo, da bi se storil konec »oboroževalnim izgreedom«. Pred kratkim je angleški finančni minister tožil, da se širi kuga razsipnosti in da je državam radi brezmernih izdatkov za mornarico nemogoče izpolnjevati svoje socialne politične dolžnosti. Potem je napravil angleški ministrski predsednik, ko je govoril o novem mornariškem načrtu, podobno opazko. Pozneje se je zvedelo, da je italijanski kralj Viktor Emanuel dejal francoskemu politiku Bourgeois, da ne more iti dalje tako kakor doslej. — »Oboroževalni izgreedi je gotovo prava beseda za blazno razsipanje državnega denarja v namene, od katerih ne more imeti narodno gospodarstvo nobene koristi. Ampak kaj pomagajo vsi telegrami in govori in mirovni kongresi, dokler sede v vseh parlamentih meščanske večine, ki dovoljujejo militarizmu vse kar zahteva? Z lepimi besedami se ne opravi nič zoper tako norost, ki se je polotila vseh vlad in vseh meščanskih strank. Buržoazija je menda zasitila, da se mora taka potratnost končati s polomom, ampak toliko poguma nima in ga nikdar ne bo imela, da bi nastopila proti molohu.

* Nemški prestolonaslednik pojde v vzhodno Azijo, »študirat« ondote dežele.

* Španski klerikalci so zadnji hip stisnili rep med noge. Za nedeljo so imeli pripravljene velikanske demonstracije ne le v San Sebastianu, ampak tudi v Bilbao in drugih krajih. Nekateri posebni vlaki so se bili že odpeljali proti San Sebastianu. V soboto pa so klerikalci, ko so spoznali, da se vlada ne misli šaliti, izdali nalog, da se demonstracije odlože. Nemara so tudi spoznali, da so se prej motili. Vse namreč kaže, da prebivalstvo na Španskem ni tako klerikalno, kakor so mislili črnuhi.

* Nekoliko rabuk je bilo v nedeljo vendar na Španskem, pa niso bile prehude. V San Sebastianu so nekateri klerikalci na balkonih kričali: »Dol s Španjo! Živio papež!« Nekoliko tisoč ljudi se je takoj pripravilo, da naskočijo dotične hiše. Policija je ločila nasprotnike, aretirala pa je mnogo oseb.

* Ločitev cerkve od države hoče v jeseni predlagati Canalejasova vlada španski zbornici. Je že tako, da bo Avstrija tudi na tem polju zadnja.

* Vatikan namerava izdati »belo knjigo« (t. j. zbirko dokumentov) o svoji aferi s špansko vlado. Tega papirja se Španija menda ne bo ustrašila.

* V grško narodno skupščino hočejo spraviti Krečane po ovinkih. Rallyjeva stranka namerava v Atiki kandidirati 5 grških odličnikov. Najbrže bo Turčija zopet protestirala.

* Grki na Turškem bodo imeli meseca septembra nekako narodno skupščino, katero sklicuje ekumenski patriarhat. Za razloge je turški vladni patriarhat naznanil preganjanje grških prebivalcev, odkar je uvedena konstitucija, kršenje patriarhijskega zakona in spori o cerkvah v Macedoniji.

vendar ni mogel dati miru omoženim ženam in vdovam. Kdor se mu je zoperstavljal, je moral silno občutiti njegovo vsega mogočnega sovražstvo. Njegova grabežljivost in njegove okrutnosti niso poznale meje. Frailes so prepovedali domačim ženskam nositi srajce, ki segajo več kakor pet prstov čez pas. Domači moški so morali nositi srajce čez hlače, če niso hoteli biti za kazni tepeni. Dostikrat se je lahko slišalo otroke govoriti: »Jaz sem fant patra Gomesa,« ali pa »Jaz pa patra Martinesa.« Menihi so nastavljali in odstavljali domače oblasti, narekovali so krvoločne kazni, a ni je zlorabe in npravne popačenosti, katere ne bi bili sami zagrešili. Da bi ohranili domače prebivalstvo v pokorščini in neumnosti, ga niso učili španskega jezika, ampak le katehizem v domačem jeziku in drugzega nič. Jezuiti so se kazali vendar nekoliko bolj človečne; učili so španščino in nekatere druge vednosti. Filipinci so vstali zoper Fraile, ne zoper Španijo. Španija bi jih bila mogla in morala varovati, toda . . . kako se je moglo le pomisliti na razpor z menihi! Papež in pobožna vladarka ne bi bila nikdar dovolila tega. In Polavieja je bil zato minister, da je izvrševal vse krvoločnosti, ki so se zahtevale od njega. Zato se ni obotavljaj, omadeževati svoj glas z justičnim umorom Rizala, čegar edini zločin je bil v tem, da je »javno razkril grehe menihov. In Rizala je dal kot separatista ustreliti tisti general, ki je pozneje igral vodilno vlogo med katalonskimi separatisti na Španskem. . . . Menda se v takih razmerah nihče ne bo čudil, da se je tudi špansko ljudstvo naveličalo klerikalizma.

* V Teheranu je kljub izjemnemu stanju ali pa prav radi njega zelo nemirno. V nedeljo so bili v glavnem mestu Perzije krvavi poulični boji, pri katerih je vojaštvo rabilo strojne puške. Boj je trajal do pozne noči; na obeh straneh je bilo mnogo žrtev.

* V Indiji še ni ugasnila vstaja. V vzhodni Bengaliji so zadnje dni zaprli še sedemindvajset zarotnikov. Zlasti med Silhemom in Kalkuto se pogostoma pojavljajo revolucionarni izgreedi. Angleži dolže indijsko vlado, železniške uradnike in indijske odvetnike, da so glavni agitatorji zoper angleško vlado. Železniški uradniki so baje na bengalski železnici razrušili 32 milj železniške proge, da bi onemogočili prevoz vojaštva.

* V Egiptu so obsojili pesnika Ghayati, ki je izdal knjižico puntarskih pesmi, na leto ječe. Ker ga pa ni v deželi, mu ne bo obsojba mnogo škodovala. Nekega soobtoženca so obsojili na tri mesece, dva druga so pa posvarili.

Klerikalna agitacija na Goriškem.

Rimski klerikalizem je po vsem svetu enako sirov in brezobziren. Tam kjer se mu dobro godi, je prevzetan kakor žaba in se mu mora vse uklanjati, pa gorje tistemu, ki se noče. Tam kjer se mu slabo godi, je pa strupen kakor kača in izrablja vsa sredstva, da bi uničil nasprotnika. Zadnja leta rimskemu klerikalizmu huda prede. Doletava mu udarec za udarcem. Najprej se ga je osvobodila francoska država. Sedaj je na vrsti najboljša hčerka rimskega nezmotljivca: Španija. Tista Španija, ki je bila do zadnjega časa zvesta in pokorna, hoče danes po Ferrerjevi smrti pokazati rimskemu terorizmu vrata. Nazadnje ostane še edina papežu pokorna naša blažena Avstrija, čeravno je po večini — liberalna.

Ni čuda, da se v Avstriji klerikalizem tako bori kakor ranjen lev. Kako naj bi drugače delal? Saj ima prosto roko, da dela, kar se mu poljubi. To opazujemo in najbolj čutimo Slovenci. Ravno pri nas je klerikalizem zlezal do absolutne moči, tako da danes dominira nad slovenskim narodom. Ker pa tudi pri nas prav dobro ve, da ne more na večno ohraniti svoje moči, išče drugih potov in sredstev, da bi si čim dalje zagotovil pozicije. Iz teh vzrokov so se klerikalci zadnje čase z vso silo vrgli na našo mladino, ker vedo čisto dobro, da je mladina podlaga bodoče družbe. Kakor se mladina vzgoji, tako bo rasla. Po tem geslu se posebno spretno ravnaajo naši klerikalci na Goriškem. Vso svojo moč so vrgli v mladino, katero hočejo na vsak način spraviti v svoje kremplje. Starše hujskajo proti šoli in proti učiteljstvu. Terorizirajo mladino, ako se jim noče vdati. Denuncirajo učitelje pri šolski oblasti z ediniim namenom, da bi vzeli učiteljstvu ugled in zaupanje ljudstva, s tem pa tudi omrzili šolo, kar je njih glavni namen.

Ko smo sklicali prvi shod socialistične mladine na Goriškem, smo tudi izjavili, da je njena dolžnost braniti ugled šole in učiteljstva pred klerikalnimi napadi. Od tistega dne sta minila dva meseca in mladinska organizacija se je že tako močno razširila po goriški okolici, da je klerikalce in liberalce začel obhajati strah. Naša organizacija je že začela izvrševati svoj program in razvijati protiklerikalno agitacijo po Goriškem ter hoče pokazati, da mladina na Goriškem ni vsa v klerikalnem taboru, temveč da večina noče nič slišati o klerikalizmu. S tem večjo energijo se bori naša mladina proti klerikalizmu, ker ve, da je edina odločna nasprotnica klerikalizmu. Ker se zlasti klerikalni »novostrujarji« ravno sedaj na vso moč bore in zabavljajo čez vse, kar ni klerikalno, hoče socialistična mladina poudariti svoje antiklerikalno stališče, in skliče v ta namen v Gorici v drugi polovici meseca avgusta antiklerikalni shod, na katerem hoče pojasniti svoje stališče napram klerikalizmu in njegovim tendencam. Dan in prostor naznamimo pravočasno. Za danes le pozivljamo mladino in odrasle, da agitirajo za ta shod, ki naj postane prava manifestacija in dokaz, da med delavci in mladeniči na Goriškem ni tal za nazadnjaško bando in za njen nepošten boj. Delavci, mladeniči, agitirajte za ta shod, da bo impozanten!

Odbor socialistične mladinske zveze na Goriškem.

Domače vesti.

Ljubljana in Kranjsko.

— Naznanjajte nezgode pravočasno! Neki delavec je pri zavarovalnici za nezgode dne 23. januarja 1910 zahteval odškodnino za oko, ki se mu je pokvarilo vsled nezgode. Zavarovalnica je na temelju § 34 zavarovalnega zakona odklonila zahtevo, ker je zastarela. Delavec je vložil tožbo na razsodišče in jo utemeljil s tem, da ga je kot nožarja zadela nezgoda meseca aprila 1907; ogenj,

ob katerem je moral delati, mu je skalil desno oko tako da je oslepel. Zdravnik mu je dejal, da se bo to popravilo, pa ga je poslal k drugemu zdravniku, ki ga je tudi tolažil in potem odkazal tretjemu zdravniku. Leta 1908. je bil osem dni na kliniki. Končno pa se je njegovo stanje tako pogoršalo, da je izginilo vsako upanje, da bo še kdaj sposoben za delo. On torej ni kriv, da je zamudil rok za naznanilo. — Razsodišče je **zavrnilo** tožbo, češ da je jasno, da je tožitelj zamudil rok, ki ga določa § 34 za kona z dne 28. decembra 1887, za naznanilo nezgod. Njegovo napačno upanje, da se popravi bolno oko, ne spremeni zamude in ne prepreči zakonitih posledic. — Ne more se dovolj često ponavljati, da se mora vsaka nezgoda takoj naznaniti. Če ni slabih posledic, nič ne če. Če pa so, je delavčeva pravica le tedaj varna, če je nezgoda pravočasno naznanjena.

— **Delavska posojilnica in hranilnica.** Deželno kot trgovsko sodišče je potrdilo pravila »Delavske posojilnice in hranilnice v Ljubljani«, zadruge z omejenim jamstvom in jo vpisalo v zadržni register. Ustanovni občni zbor se vrši prihodno soboto, dne 13. t. m. ob 8. uri zvečer pri Petriču na Resljevi cesti z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo proponentov. 2. Volitev načelstva. 3. Volitev nadzorstva. 4. Raznosterosti. — Temeljni kamen te važne organizacije je položen; dolžnost vsakega zavednega sodruga je, da nabira člane za zadrugo, ki osvobodijo delavstvo na denarnem polju od meščanskih zavodov. Vsa potrebna pojasnila dajejo zaupniki, dobé se pa tudi na občnem zboru, h katerem so vabljeni vsi, ki se za novoustanovljeni zavod zanimajo.

— **Stavka tesarjev v Ljubljani** traja v polnem obsegu dalje. Značilno je, da »delavski prijatelj« »Slovenec« tudi pri tej priložnosti pušča v svet svoje strupene pušice, ravno tako kakor je to delal ob času mežnega gibanja mizarjev. Namen je očiten. »Slovenec« bi s strastnim veseljem pozdravil propad stavke; tega veselja pa mu tesarji ne bodo storili. Tesarji se drže prav čvrsto in upati je, da se gibanje zaključi z uspehom za delavce. Izmed stavkajočih se dosedaj ni pojavil še prav noben stavkokaz, pač pa se je posrečilo tesarskemu mojstru Martincu privabiti tri delavce od nekod z Gorenjskega, ki pa ne bodo zabelili žgancev. Mi privoščimo gospodu Martincu prav iz srca njegove gorenjske stavkokaze, ker vemo, da mu bodo napravili več škode kakor koristi. Delavci pa bodo gotovo znali obračunati s svojimi škodljivci. Zahteve tesarjev niso nikakor pretirane in jih tesarska obrt v Ljubljani brez vsakih težkoč prenese, ker so delavci sami toliko previdni, da ne zahtevajo ničesar, kar bi bilo nemogoče. Do sprave bi bilo nemara že prišlo, ako ne bi delal kakor po navadi največjih težkoč ravnatelj stavbinske družbe Pamer. Pamer bi najbrže rad gnal stvar do skrajnosti, ker računa, če se bo boj dolgo zavlčeval, da pride nekaj manjših mojstrov na kant; taktika velikih podjetnikov je ob takih prilikah vedno ta, da se iznebe svojih manjših konkurentov. Če se to uresniči v tem boju, tedaj se bodo morali prizadeti zahvaliti edinole Pamerju, kateremu so zaupali. Katoliško trobilo »Slovenec« je prineslo ob začetku stavke vest, v kateri naznanja svetu, da imajo tesarji v Ljubljani dnevne plače od 3 K 60 vin. do 5 K; s tem je »Slovenec« trdil gorostasno laž, ker so tisti tesarji v Ljubljani bele vrane, ki imajo dnevnega zaslužka 4 K. — 5 K ima kvečjemu kak polir. Prepričani smo, da ne bo žegnanih nunciev pri »Slovencu« zaradi njihovih laži vest čisto nič pekla, ker sploh nimajo nobene vesti, posebno ne takrat, kadar gre za delavce. Tesarji se pripravljajo, ako ne pride do skorajšnje poravnave, da ustanove po zgledu mizarjev tesarsko produktivno zadrugo v velikih razmerah; govori se o ustanovnem kapitalu, ki naj bi znašal 50.000 kron. Ako hočejo gospodje mojstri imeti kaj takega, prosto jim, samo to jim povemo, da bode njihovo tarnanje potem prepozno. Tesarjem pa kličemo: Le vrlo naprej!

— **Stavka v tobacni tovarni.** Pri stavbi novega skladišča za tobak je komandiral neki polir Grčar, ki ima lepo navado, zmerjati delavce na nečuvčen način. To je gonil tako rekoč neprenehoma do četrtka. Takrat pa se je delavcem utrgala nit potrpežljivosti. Izjavili so, da ne pridejo na delo, dokler se ne odstrani brutalni polir. Popoldne res niso šli na delo. Inženir, ki je interveniral, se je prepiral, da so delavske pritožbe opravičene pa je Grčarju prepovedal vstop v tovarno. Na to so delavci zopet šli delati.

— **Kdor se ne navdušuje za krigerkor,** je po naukih denuncianta »Slovenca« veleizdajalec. Da olajšamo klerikalnim policotom delo, jim kar sami povemo: Mi se za ta »kor« prav nič ne navdušujemo, ampak dokler bomo pri zdravi pameti, se nam bo vsako feterajnarstvo in vsaka podobna krigsšpilarija zdelo smešna, pa če se postavijo vsi redakterji »Slovenca« na glavo. Ta bi bila lepa, da bi se morali topiti od spoštovanja,

če se par figurir, ki se morda same sebi zde važne, trudi pri kakšnem pogrebu delati »marš ajnc cvaj«, pa ne morejo zadeti, katera noga je desna, katera pa leva! Če se urednikom »Slovenca« taka otročja igra odraslih moč zdi imenitna, naj si vsi skupaj oblečejo monture in če jim čukovska ni dosti imenitne, naj denejo nase rumene bluže in zelene hlače pa posade višnjeve cilindre na svoje učene glave. Ampak nikar naj ne pričakujejo, da bomo krepavali od respektja, če bodo prazne buče zatikale pavje perje za klobuke. Zdi pa se nam, da je prav Slovincem najmanj treba takih igrač. Kamorkoli se človek ozre, povsod je toliko dela in tako malo rok, da bi bilo obupati nad bodočnostjo naroda, ki ga prehitujejo drugi z orjaškimi koraki. Toliko je neopravljenega dela, da je človeka strah; pa naj bi učili ljudstvo, da nima važnejšega posla kakor igrati se soldate? Ej ne! Za sedaj mu bomo rajši povedali, naj prepušča vojaščino vojakom, čivkanje vrabcem, komedije pa komediantom. Pa če zadene kap »Slovenčeve« generalfeldvahtmajstre.

— **Shod kovinarjev** v Ljubljani se vrši v nedeljo dne 14. avgusta ob pol 10 uri dopoldne v salonu restavracije pri Perlesu poleg glavne pošte.

— **Izvolitev Hribarja za ljubljanskega župana** ni dobila cesarskega odobrenja. Tako poroča »Slovenski Narod«. In vest je verjetna, ker bi bilo sicer neumljivo, zakaj se tako dolgo zavihači potrdilo. Glede na to, da je občina po zakonu avtonomna, se morajo obsojati vse take vladne represalije, pa naj zadenejo liberalnega, klerikalnega, socialističnega ali pa kakršnegakoli župana. Predlog barona Schwarza, da se Hribar ne potrdi, je neokusen. Baron Schwarz je imel s Hribarjem konflikt radi vojaščine v septemberskih dneh. Županova vloga je bila takrat dvomljiva. Če bi bil baron Schwarz takrat izvajal konsekvence, bi se bile dale utemeljiti. Pa jih ni. Med tem je bil Hribar vnovič izvoljen za župana in zdaj gre le še za to, če imajo občinski zastopniki pravico voliti kogar hočejo ali ne. Po načelih avtonomije imajo to pravico in če Schwarz predlaga, da se izvoljeni župan nima potrditi, ni to korak proti Hribarjevi osebi, ampak proti občinskemu zastopu. Tedaj pa je avtonomija popisan papir in nič drugega.

Štajersko.

— **Kako se bojujejo kapitalisti.** V neki tovarni v Badenu je nastala stavka. Delodajalci so izdali sledečo okrožnico:

Zveza delodajalcev za stavbno obrt na Štajerskem.

Naznanilo.

Čast nam je naznaniti, da so pri tvrdki H. Hein, tovarna za centralno kurjavo in livarna v Badenu pri Dunaju delavci stopili v stavko. Prosim, da se ne sprejmejo delavci omenjene tvrdke.

Za vodstvo:

Arhitekt Staerk, Obersteiner, načelnik, poslovodja.

To okrožnico so d bile na Štajerskem vse stavbinske pisarne pa tudi polirji pri vseh stavbah. To pa seveda ni terorizem!

Goriško.

— **Krajnim organizacijam na Goriškem** se naznanja, da bo redna deželna konferenca naše stranke na Goriškem v drugi polovici meseca septembra. Vse krajne organizacije so naprošene, da pošljejo svoja poročila in odračunajo strankin davek najkasneje do konca avgusta, da bo tajništvu mogoče pravočasno napraviti točno poročilo o delovanju stranke v zadnjem letu. Obenem naznanjamo, da tiste organizacije, ki ne odračunajo strankinega davka do konca avgusta, nimajo pravice poslati delegata na deželno konferenco. Prosim, torej vse organizacije, ki še niso odračunale, naj to store. Organizacij na papirju ne potrebujemo in kdor ne vršiš svoje dolžnosti napram stranki, ni socialni demokrat.

Tajništvo dež. organizacije.

— **Sodruge in organizacije,** ki imajo v kolportaži strankine kolke, razglednice, brošure, koledarje in drugo, prosimo da nam takoj odračunajo, ker moramo tudi stranki odračunati. Obenem priporočamo sodrugom, da širijo naše delavske vžigalice. Po vseh tobakarnah, trgovinah, kamor zahajajo delavci, morajo biti delavske vžigalice. Delavci! Svoji k svojim!

— **Nabrežina.** (Še nekaj za »Edinost«). Nabrežinski klerikalci so priredili dne 24. julija veselico, katere so se udeležili skoro vsi novoizvoljeni »narodni možje«, kakor jih imenuje »Edinost«. Čisti dobiček je bil namenjen novo ustanovljeni klerikalni knjižnici. Na tej veselici so se pozno v noč složno zabavali Gabrščkovci brezverci in Čargotovci. Le ko so liberalci začeli nabirati za Ciril-Metodovo družbo, jim je Čargo to kratkomalo prepovedal in seveda so se ga ustrašili. Zvečer, ko so se socialisti vračali z godbo iz Trsta in prišli mimo gostilne, kjer je bila klerikalno-liberalna veselica, so začeli združeni klerikalci in liberalci žvižgati. Da se tu ni zgodilo nič

hujšega, imajo zahvaliti le treznosti naših sodrugov. Toliko o veselici. Ampak povedati imamo še nekaj, kar je zelo pikantno. Omenili smo že namen klerikalne veselice, katerega so šli podpirati tudi liberalni koštruni. Za klerikalno knjižnico so se šli navduševati in jo podpirati tisti liberalci, ki so odvzeli »Javni knjižnici v Nabrežini« malenkostno podporo 96 K na leto, oni knjižnici, ki je storila neprecenljivo mnogo kulturnega dela v Nabrežini in katero so ravno liberalni listi hvalili. Odvzeli so podporo pevskega in godbenemu društvu v Nabrežini, ki tudi ni bilo socialistično. Morda bodo s temi prihranki plačali pufe od zadnjih volitev. Tako delajo »narodni možje«, ki so »vneti za napredek in kulturo«! Tako uničujejo vse, kar je napredno in podpirajo vse, kar je klerikalno. To pa se godi pod poveljništvom Caharije, podpredsednika liberalne stranke na Goriškem. Morda pove »Edinost« kaj o tem? Tudi »Narodni Dnevnik« v Celju je obljubil, da bo pisal o Nabrežini. Evo prilike. Požurite se!

— **Zidarska organizacija na Goriškem** je začela imenitno napredovati. Že prvi teden se je vpisalo nad 100 članov. V nedeljo se je ustanovila zidarska podružnica in se je izvolil odbor, ki daje garancijo, da postane zidarska organizacija važen faktor v delavskem gibanju na Goriškem. V odboru so: Načelnik Fran Delpin iz Podgore, tajnik Fran Medevt iz Moše, odborniki Fran Carnelj iz Ločnika, Fran Lasič iz Vrtojbe, Josip Vižintin iz Sv. Lovrenca; pregledniki Anton Razar iz Gradišča, Silvio Rusjan iz Moše in Vincenc Vuk iz Vrtojbe. Slovenske zidarje pozivljamo, naj pristopijo do zadnjega moža organizaciji, ki je edino sredstvo za zboljšanje delavskih razmer. Vsa pojasnila, ki se tičejo zidarske organizacije, daje sodrug Petejan, ulica Tre Re št. 16 v Gorici.

— **Važna seja** vseh odbornikov mladinskih odsekov na Goriškem bo v nedeljo, 14. t. m. ob 1/211. dopoldne. Naprošeni so vsi odborniki odsekov in zveze, da se gotovo udeležijo.

— **Sovodnje.** V nedeljo ob 1/24. popoldne je ustanovni občni zbor sovođenske podružnice delavskega izobraževalnega društva za Goriško. Vsi sovođenski sodrugi so vabljeni, da se udeležijo shoda v čim večjem številu.

Trst.

— **Sodrugi,** ki so bili na zadnjem shodu strankinih članov v Trstu (dne 2. t. m.) izvoljeni v agitačni odbor, so vabljeni na izredno važno sejo, ki bo v petek dne 12. t. m. ob 8. in pol zvečer v prostorih pol. odbora v »Del domu«. Nihče naj ne manjka.

— **Shod v »Delavskem domu«.** Pretečeno nedeljo se je vršil v »Delavskem domu« v Trstu shod, ki je bil častno obiskan. Otvoril ga je član političnega odbora sodrug Hafner, ki je bil tudi izvoljen za predsednika. O političnem položaju v Avstriji je poročal obširno sodrug Regent. Kakor je bilo potrebno, je natančno opisal delo, ki so ga vršili in ga vrše naši državno-zborski poslanci v zbornici in v posameznih komisijah. Toda naših poslancev je v parlamentu le šest del, vsled česar je bilo tudi mogoče meščansko-klerikalnim poslancem, ki jih je 5 šestin, da so odklonili vse važne socialistične predloge, ki so zadevali delavstvo in sploh revno delavsko ljudstvo. Ostro je ožigosal sedanjo vladno protekcionistično politiko in politiko proti balkanskim državam, katerih prijateljstva potrebujemo še več nego one našega. Baval se je z gonjo, ki jo uprizarjajo meščanske stranke, da ovirajo v parlamentu vsako resno delo, pa pripovedujejo potem, da so socialni demokratje krivi, če parlament ne dela. Tako gonjo uganjajo seveda tudi slovenski narodni in klerikalni poslanci, ki so na posled s svojo klumpovski in narodu nad vse škodljivo obstrukcijo zakrivali, da je vlada zaprla parlament prav sedaj, ko je zopet imel razpravljati od komisij pripravljene zakonske načrte. Zopet torej meščanske stranke, ki so onemogočile delo. Po sodrugu regentu je govoril še sodrug Franc Novak. Baval se je zlasti z osemurnim delavnikom in s sedanjo draginjo, ki bo — kakor vse kaže — še narasla. Treba bo, da se delavci resno poprimejo dela proti draginji. Toda kakor proti draginji, tako se bo delavstvo za vse samo takrat uspešno bojevalo, kadar bo močno organizirano in kadar bo poslalo v državni zbor toliko poslancev socialno-demokratskih, kolikor jih je treba. Nato je sodrug Hafner z lepimi besedami zaključil ta v vseh ozirih lepo uspeši shod. Navzoči, ki so lepo in pazno sledili govorom, so govornikom ob koncu in med govorom burno odobraval. Sedaj bi pa sodruge in delavce še prosili, naj se v bodoče nauče točnosti, da se bo začelo zborovati ob napovedani uri.

Dnevne vesti.

Kolera na Ruskem. Strašna kužna bolezen, ki je včas kljubovala vsaki človeški

obrambi, zopet razsaja na Ruskem. Kolera je danes največja skrb in najresnejše vprašanje v državi carja batjuške. Po uradnih poročilih, o katerih se pa ne ve, koliko so zamolčala resnice, je doslej obolelo za kolero 37.652 oseb, umrlo pa jih je 16.651. Nekateri ljudje si še danes pomagajo v takih slučajih, da govorijo enostavno o božjem biču. A bolje bi bilo, če bi govorili o zanikarnosti družbe; zakaj dognano je, da more kolera postati nevarna le v tako nemarnih javnih razmerah, kakršne so n. pr. v »sveti« Rusiji. Najboljši dokaz je ta, da se v Evropi izven Rusije ne more kolera tako razširiti. Na Finskem n. pr. že ni kolere, dasi ima dežela najživahnejši promet s Peterburgom. Uradna Rusija potrebuje milijarde za militarizem; korupcija v visokih krogih je tako razširjena, da izgine skoraj polovica javnega denarja v žepih previsokoblagorodnih in prevzvišenih gospodov. Za javno zdravstvo, za higienske naprave i. t. d. potem ne more biti denarja. Če se celo v Avstriji, ki meji ob Rusiji in ki — zlasti na Gališkem in v Bukovini — nima ravno vzornih socialnih in upravnih razmer, ne more kolera vgnediti, si je lahko misliti, kako strašno zanemarjena mora biti še le Rusija.

Lov za dr. Crippenom in njegovo steno grafko, ki ga je povzročila nesposobnost londonske policije, ter prevoz obeh v Evropo bo veljal okroglih 180.000 kron. Koliko delavskega potu je treba, preden se zbere tak denar! In potem se razmeče tako po nemnem.

Papeževa leva. Abesinski cesar Menelik jo svojčas daroval papežu dva leva. V vaticanskih vrtovih ju je papež jako rad ogledoval. Te dni pa sta obe zveri ob velikih bolečinah poginili. Neznani storilec jima je zadal.

Produkcija piva nazaduje. Leta 1908. je imela Avstro Ogrska 1349 pivovaren, leta 1909. pa le še 1298. Deloma je to seveda pripisati koncentraciji, ki napreduje tudi v tej industriji. Zmanjšala se je pa tudi produkcija piva in sicer za 515.172 hektolitrov. Leta 1908. se je zvarilo 22.524.580 hektolitrov, lani pa le 22.009.508. V avstrijski polovici je znašal davek na pivo predlanskem 77.963.925 kron, lani pa 76.744.744 K. — Tudi v Nemčiji se je produkcija znižala od 73.588.743 hektol. na 70.690.092.

Umetnost in književnost.

Naši Zapiski. Te socialne revije je izšel 8. zvezek s sledečo vsebino: Živko Topalović: Ustava in volitve v Bosni in Hercegovini. — Dr. Ivan Prijatelj: Ob ilirizmu. — Dr. Slanec: Nekaj o šolah. — Dr. Dermota: Masaryk in Slovenci. — Pregled — literarni. — Polemika. — Naši Zapiski, ki stoje že v VII. letniku, so edina slovenska socialna revija in zaslučujejo, kakor kaže vsak zvezek, najtoplejšo podporo vseh, ki žele, da se tudi med Slovenci spozna in razvije moderno življenje. Naročnina je za celo leto 14 kron, mesečno 1 K 20 v., posamezni zvezki po 40 v.

Cankarjevo noveleto »Mrovec in njegova slava« je objavila dunajska »Arbeiter Zeitung«. Prevod je napravil Vidic.

Delavsko gibanje.

Livarji v Trstu so izročili delodajalcem spomenico o preuredbi delavnih razmer. Radi tega se opozarjajo livarji, naj ne iščejo in ne sprejemajo dela v Trstu, dokler ne bo ta spomenica rešena oziroma gibanje končano.

Jugoslovanski socialisti v Ameriki. Poročali smo že, da so imeli slovenski, hrvaški, srbski in bolgarski socialisti v Ameriki začetkom meseca julija prvi jugoslovanski socialistični kongres v Chikagu. V soboto, 2. julija, je bila predkonferenca, na kateri so se opravile formalnosti, tako da se je v nedeljo takoj začela meritorna razprava. Za danes objavljamo sledečo resolucijo, ki je bila sprejeta po referatu sodruga R. Savića o odnošajih jugoslovanskega socialističnega gibanja v Ameriki napram jugoslovanski socialni demokraciji v Evropi. Resolucija, ki je bila soglasno sprejeta, se glasi:

I. Prvi jugosl. socialistični kongres v Ameriki izraža svoje najtoplejše simpatije napram bratskim socialno demokratskim strankam na slovanskem jugu in nalaga glavnemu odboru jugoslovanske socialistične zveze v Ameriki dolžnost, da z vsemi silami moralno, a po možnosti tudi materialno podpira delo revolucionarnega proletariata na jugoiztoku Evrope.

II. Kongres nadalje priporoča vsem sodrugom širom Amerike, da kolikor mogoče širijo literaturo in tisk jugoslovanske soc. demokracije v Evropi in da na ta način na eni strani pomagajo s to literaturo privedi ameriško jugoslov. delavstvo v socialistični boj, a na drugi strani da se materialno podpira razvoj socialistične literature in naših jugoslov. sodrugov v Evropi.

III. Prvi jugoslovanski socialistični kongres v Ameriki pozdravlja sklepe jugoslov. socialistične konference v Ljubljani, jugoslov. socialističnega kongresa v Belgradu in medbalkanskega socialističnega zbora v Sofiji, ki pozivljajo jugoslovanski proletarij v skupni boj proti osvojevalni politiki kapitalističnih držav v Evropi, katere v zvezi z jugoslovansko buržoazijo prete z gospodarskim in nacionalnim robstvom vsem narodom na jugoiztoku Evrope.

IV. Po principu mednarodne delavske solidarnosti prvi jugoslovanski socialistični kongres v Ameriki končno pozdravlja vso socialistično internacionalo.

Bojkot. Osrednja zveza avstrijskih konsumnih društev in zveza delavcev papirne in kemične industrije v Avstriji sta ukrenili bojkot zoper izdelke tvrdke Georg Schicht, delniške družbe v Ustih ob Labi, radi težkih diferenc in nepriznanja organizacije. Državna strokovna komisija in skupna strankina eksekutiva sta raziskali vzroke bojkota in sta se prepričali, da je bojkot upravičen.

Listnica uredništva.

Ljubljanski mizarji: Konec „Mezdnega gibanja“ radi pomanjkanja prostora drugi teden. — Trst: Prihodnjič. — Tržič: Prihodnjič. — Pulj: Prihodnjič.

?	I	?	Najboljša ura sedanjosti
I	K	O	Zlata, srebrna, tula, nikel-
?	O	?	nasta in jeklena se dobi
			samo pri

H. Suttner,
Ljubljana, Mestni trg
Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška varstvena znamka

?	I	?
I	K	O
?	O	?

IKO

Srečen vse žive dni
Vsaka mu jed diši,
Nikdar bolan:
Kdor vživa

Najboljši želodčni likér!

Sladki in grenki.

Ljudska kakovost	liter K 2.40
Kabinetna kakovost	„ 4.80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

I. Jax & sin
Ljubljana
Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
za rodbino in obrt
Pisalni stroji „Adler“
Vozna kolesa.
Ceniki zastoj in franko.

Redka prilžnost!

Tovarna, ki jo je uničil požar, mi je prepustila celo zalogo rešenega blaga t. j. več tisoč krasnih, težkih

flanelnih odej

v vseh najnovejših in najkrajših vzorcih, ki imajo neznatne, malo vidne madeže od vode. Te odeje so za vsako boljšo družino za pokrivanje postelj in oseb, so jako tople, mehke in trpežne, 190 cm. dolge, 135 cm. široke. Razpošiljam proti povzetju

3 kose krasnih težkih flanel. odej za 9 K
v različnih modnih barvah in vzorcih.

4 odeje za hišno gospodarstvo za 10 K.
Vsakdo, ki naroči to blago, je gotovo zadovoljen.

Oton Bekera, c. kr. nadstražnik v. p.
v Nachodu na Češkem.

Častiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

52—18 **v Ljubljani.**

Vašo tinkturo za želodec sem že vso z velikim uspehom porabil, katero iz srca priporočam v veliko korist vsaki družini ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim, blagovolite mi poslati še 24 stekleničic. Vaše tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

Posestnik in premirani medvedji lovec v Koritnicah, pošta Knežak pri Št. Petru na Krasu.

Gostilna „Pri panju“

26—18 **Vegova ulica št. 10**

se priporoča za mnogobrojen obisk

lastnik **Leonardo Galante**

ima najboljše pijače: dobiva se izborni pelinkovace, goriška, istrska, dalmatinska vina in dolenski cviček po najnižji ceni.

KONCERTI

Slovenske filharmonije

se vrše do 15. septembra

vsak dan
v hotelu „Tivoli“.

Začetek ob nedeljah in praznikih ob pol 10. dopoldne, 3. popoldne in 7. zvečer.

Ob delavnikih ob 3. popoldne in 7. zvečer.

14—7 Vstopnina vselej prosta.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Marije Terezije cesta II (Kolizej)

Zaloga pohištva

lastnega izdelka in tapetniškega blaga.

Izvršuje vsa mizarska stavbna dela.

Lastna tovarna na Glincah pri Ljubljani.

Prvi kranjski pogrebni zavod

FR. DOBERLET

Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 10.

Ustanovljen leta 1868.

26—10

Telefon št. 97.

Prevzemajo se pogrebi, prevažanja z vozom in po železnici in oskrbujejo se tudi pogrebov se tičeče stvari v Ljubljani po najnižjih cenah. Imitirane kovinskolesne krste lastnega izdelka. Velika zaloga kovinskih krst v vseh velikostih s primerno opravo. Oskrbujejo se sveži in suhi cvetlični venci s primernimi trakovi z napisom in brez napisa.

Našim somišljenikom priporočamo:

Ilirija in Praxin kremo
za črevlje.

Ciril in Metodovo vazelino in
vazelino z mednarodno znamko Ciril-Metoda
ter Polerin čistilo za kovine.

Te predmete izdeluje domača tvornica kemičnih izdelkov

Golob & Volk, Ljubljana.

Franjo Parkelj

lastnik reklamnega in plakaterskega podjetja, snaženje stanovanj in okenj

Ljubljana

Šelenburgova ulica št. 6

52—10

izvršuje

vsu v to stroko spadajoča dela točno in po zmernih cenah.

Svarilo!

Prosimo spoštovana gospodinja, ne zahtevajte pri nakupu kar na kratko zavitek ali zabojček „cikorije“, temveč določeno znamko:

: Franck:

da imate jamstvo za vedno jednako in najboljšo kakovost. — Pazite pri tem na varstvene znamke in podpis, kajti naše zamotanje se v enakih barvah, papirju in z podobnim natisom ponareja. —

Henrik Franck & sinovi

Tovarn. znamka

Tovarn. znamka

Tovarn. znamka

N. X 4457, 12:9 M. V.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon št. 168.

V LJUBLJANI

Telefon št. 168.

priporoča svoje

izbornu pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

Stopnice, balkoni,
spomeniki,
stavbeni okraski
i. t. d.

Kranjska betonska tvornica Tribuč & Komp.

v Ljubljani.

10—9

Cementne cevi
v vseh dimenzijah,
barvaste plošče
i. t. d.